

LILLEHAMMER
KOMMUNE

Klimaregnskap

Lillehammer kommune 2022

Denne rapporten tar for seg klimaregnskap for Lillehammer kommune sin egen virksomhet for år 2022.

Utarbeidet av Hogne Nersund Larsen og Inger Adele Helseth.

26. juni 2023

Klimaregnskap
Lillehammer kommune
2022

Innhold

1 Introduksjon	4
1.1. Bakgrunn	4
1.2. Introduksjon av klimafotavtrykk	4
1.3. Metode.....	5
1.4. Om Lillehammer kommune	6
1.5. Klimaarbeid i kommunen	6
2 Resultater	7
2.1. Resultater, hovednivå:	7
2.2. Resultater, detaljert nivå:	9
2.3. Utvikling over tid	11
3 Oppsummering	13
4 Vedlegg 1: Kategoriseringer innkjøp	15
5 Vedlegg 2: Kategoriseringer tjenesteområder	16

1 Introduksjon

1.1. Bakgrunn

Klimagassutslipp fra menneskelig aktivitet er hovedårsaken til den observerte temperaturøkningen fra 1951 frem til i dag og de observerte klimaendringene verden over. Dette ble slått fast av FN's klimapanel's siste rapport fra 2021, som fokuserer på den vitenskapelige bakgrunnen for klimaforandringer¹. Norges klima- og miljøminister fra 2018 til 2020, Ola Elvestuen, uttalte i sin tid at global oppvarming er vår tids største utfordring, og presiserte behovet for rask handling fra samtlige land i verden², og CICERO forsker Bjørn Hallvard Samset har påpekt at å klare 1,5-gradersmålet vil kreve «stor politisk vilje» og at «det vil være svært krevende»³. Et første naturlige steg i å iverksette effektiv klimahandling er å måle klimagassutslippene i et såkalt klimagassregnskap. Dette er også motivasjonen i dette dokumentet, hvor et klimagassregnskap for Lillehammer kommune er utarbeidet.

Globalt sett er en gjennomsnittsperson ansvarlig for omtrent 7 tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e). Fotavtrykket til en gjennomsnittlig nordmann er mer enn 50 % høyere; 11 tonn CO₂e, og fordeler seg på omtrent 7 tonn CO₂e fra privat forbruk og nær 4 tonn CO₂e fra annet sluttkonsum, hovedsakelig offentlig⁴. Offentlig forbruk fordeler seg på kommunal, fylkeskommunal og statlig virksomhet, der dette notatet dekker Lillehammers kommunale virksomhet.

Norske kommuner og fylkeskommuner har en forholdsvis lang historie med å jobbe med lokal klimahandling, initiert helt tilbake til Lokal Agenda fra Rio-konferansen i 1992. Også klimaregnskap ble utviklet med bruk av kommunefordelte data fra SSB tilbake til 1991. Imidlertid var det begrensinger som gjorde at statistikken i 2012 ble lagt ned. Denne er nå startet opp igjen, med forbedringer på visse områder.

1.2. Introduksjon av klimafotavtrykk

Asplan Viaks gruppe på energi og miljø i Trondheim, tidligere MiSA – miljøsystemanalyse, så på 2000-tallet behov for forbedret statistikk på klimagassutslipp for kommuner. To behov ble klare; kommuner ønsket en bedre oversikt over egen virksomhet og de ønsker i større grad å inkludere fotavtryksberegninger, sistnevnte et resultat av mer fokus på miljøkrav i anskaffelser. På bakgrunn av dette ble modellen i Klimakost utviklet. I utgangspunktet ble Klimakost utviklet som en modell for å beregne komplette klimaregnskap for kommuners egen virksomhet, men har nå også blitt benyttet til å beregne klimafotavtrykk av kommuners innbyggere.

I Figur 1 skisserer vi denne utviklingen fra å kun se på direkte utslipp innen en kommune (geografisk perspektiv) gjennom bruk av data fra Miljødirektoratet, til å vurdere også klimafotavtrykk av både egen virksomhet, og også samfunnet totalt, med bruk av klimakostmodellen.

Fokus i denne rapporten er klimafotavtrykket av egen virksomhet i kommunen. Flere moment kan trekkes frem om hvorfor dette er viktig:

- Viktig å «feie for egen dør» og vise at kommuner tar ansvar for egen virksomhet. Synlighet ut mot befolkning er viktig.
- Stor grad av påvirkningspotensial. Det er i hovedsak lettere å gjennomføre tiltak på egen virksomhet enn det er å påvirke næringsliv og privat forbruk.
- Kommuner har en viktig rolle som innkjøper og kan gjennom dette påvirke teknologiutvikling gjennom å stille miljøkrav i anskaffelser.

Dette notat er kun en innledende beskrivelse av analysen, med utvalgte resultat. Klimaregnskap for alle kommuner er lagt på Klimakost-portalen, som

1 https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_Full_Report.pdf

2 <https://www.facebook.com/oelvestuen/photos/a.1543460635713808/2359761217417075/?type=3>

3 <https://www.aftenposten.no/norge/i/WL5Qad/elvestuen-fns-klimarapport-viser- Alvoret>

4 Forbruksbasert klimaregnskap for Norge, K. Steen-Olsen, C. Solli og H. Nersund Larsen, Framtiden i våre hender, 13.01.2021

ligger på www.klimakost.no. Her kan man se på klimaregnskapet på ulike måter:

- Inndelinger i bidrag og tjenester på to ulike detaljgrader.
- Krysskoblinger mellom bidrag og tjenesteområde.
- Tidsserier 2001-2022 (bør benyttes med forsiktighet da det er noe feil i eldre data).
- Sammenligninger av kommune, fylke og nasjonale klimaregnskap.

Analysen er ment som et kunnskapsgrunnlag. Altså som et grunnlag for at kommuner skal kunne begynne med sitt klimaarbeid.

1.3. Metode

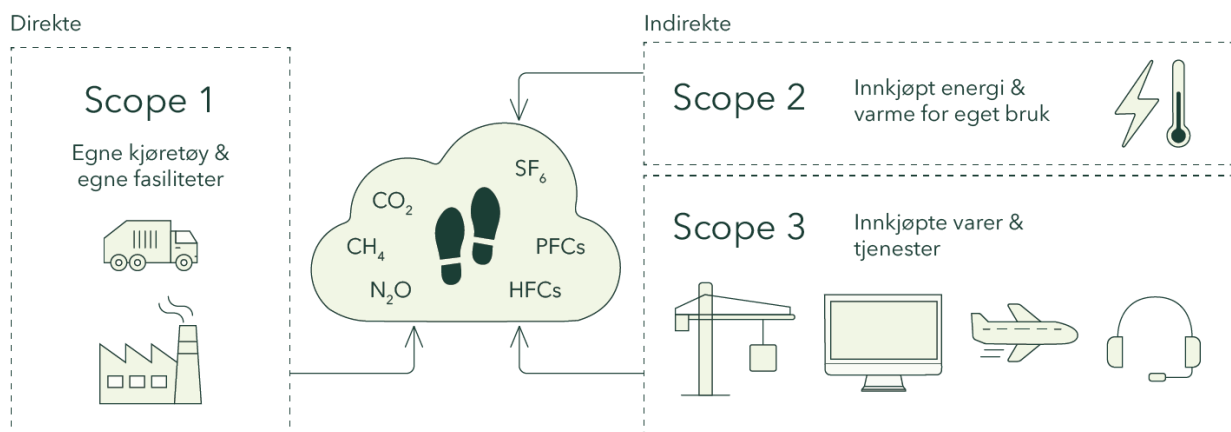
Klimafotavtrykket til kommunen er modellert med klimakostmodellen⁵. Modellen benytter en kombinasjon av livsløpsanalyse (LCA) for fysiske innsatsfaktorer (i denne analysen energiforbruk) og miljøutvidet kryssløpsanalyse (EEIOA) for økonomiske innsatsfaktorer.

I en miljøutvidet kryssløpsanalyse benyttes utslipp og aktivitetsdata for et standard utvalg næringslivssektorer (SN2007 /NACE rev2) for å

beregne utslippene et gitt innkjøp innen hver sektor forårsaker.

Fysiske tall på energibruk og økonomiske tall på innkjøp er begge innhentet via KOSTRA-systemet til SSB⁶. Bruk av økonomiske innsatsfaktorer – altså **hvor mye kommunene kjøper inn** av matvarer, undervisningsmateriell, byggematerialer, diverse tjenester, osv. – har vist seg som en god og effektiv måte å få et godt oversiktsbilde av klimafotavtrykket. Begrensingen er at man må benytte sektor-snitt av typen «matvareproduksjon», og er ikke i stand til å skille mellom ulike produkter innen hver kategori. Til dette trengs det mer detaljerte LCA-analyser på element ut over kun energibruk. **En klimakostanalyse er derfor ment som en innledende analyse av klimafotavtrykk for å identifisere fokusområder i klimahandlingen.**

I 2022 ble Klimakost oppdatert med en ny multiregional input-output database, FIGARO⁷. I motsetning til den gamle klimakostmodellen med to regioner (EU og Norge) inkluderer den nye modellen økonomiske data for hele verden. Resultatet er at utslippene for noen kategorier i analysen er høyere, ettersom de står for handel og tilsvarende utslipp fra regioner som ikke var dekket tidligere.

Figur 1: Inndeling i Scope ifølge GHG-protokollen.

⁵ <http://www.klimakost.no/>

⁶ <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra/>

⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/esa-supply-use-input-tables/figaro>

Figur 2: Storgata på Lillehammer. Kilde: lillehammerkommune.no.

1.4. Om Lillehammer kommune

Lillehammer kommune ligger i Gudbrandsdalen i Innlandet fylke, og har omtrent 28 560⁸ innbyggere og et areal på 477 kvm⁹. Kommunen ligger på begge sider av nordenden av Mjøsa, som er Norges største innsjø. Lillehammer kommune grenser til Øyer i nord, Gausdal i nordvest, Nordre Land i vest, Gjøvik i sør, og Ringsaker i sørøst.

retningslinjer om klimanøytralitet. For å få til dette kjøper kommunen FN-godkjente klimavoter for å kompensere residualutslippene, det vil si de klimagassutslippene de ikke har klart å kutte ved hjelp av tiltak i egen virksomhet. Dette klimaregnskapet er et viktig verktøy for å kartlegge hvordan kommunen ligger an i sitt mål om klimanøytral drift, og har blitt utarbeidet av Asplan Viak. I tillegg har kommunen et handlingsprogram¹⁰ for å redusere klimagassutslippene sine, som utarbeides årlig¹¹.

1.5. Klimaarbeid i kommunen

Lillehammer kommune har satt seg et mål om å ha en klimanøytral kommunedrift, og følger FNs

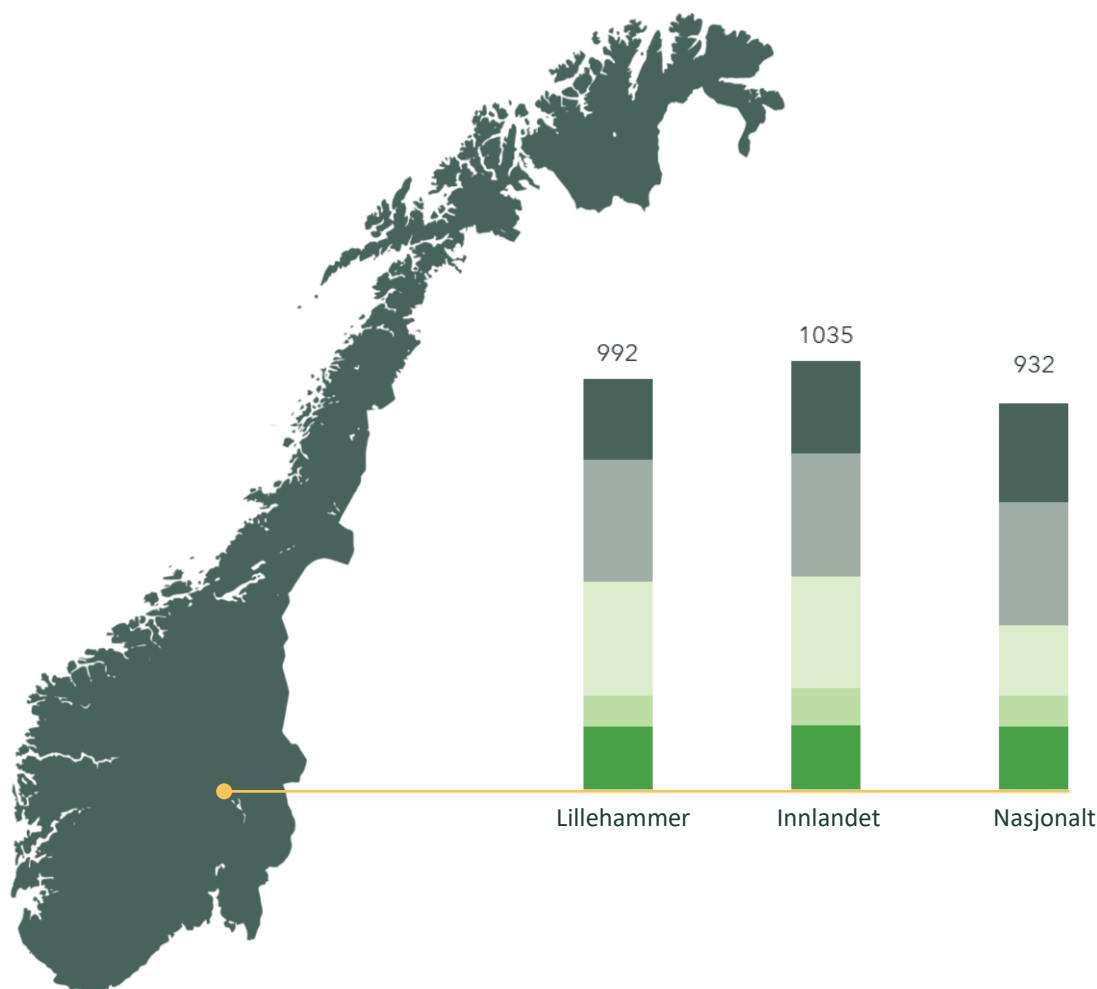
⁸ <https://www.ssb.no/kommunefakta/lillehammer>

⁹ <https://www.lillehammer.kommune.no/information-about-lillehammer.4925138-187378.html>

¹⁰ <https://www.lillehammer.kommune.no/miljoepanens-handlingsprogram.6086520-447246.html>

¹¹ <https://www.lillehammer.kommune.no/klimagassutslipp-fra-kommunal-virksomhet.6172355-430421.html>

2 Resultater

Figur 3: Klimafotavtrykk år 2022, fordelt per innbygger, tall i kg CO₂e (gjennomsnitt). Fargeforklaring er vist i Tabell 1.

2.1. Resultater, hovednivå:

Lillehammer kommune hadde som følge av egen virksomhet i 2022 et totalt klimafotavtrykk på 28 195 tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e). **Fordelt pr. innbygger utgjør dette et klimafotavtrykk på 992 kg CO₂e**, noe som er lavere enn gjennomsnittet for Innlandet fylke (1 035 kg CO₂e), men høyere enn landsgjennomsnittet (932 kg CO₂e), som illustrert i Figur 3.

I Tabell 1 og Figur 4 er klimafotavtrykket for Lillehammer kommune illustrert på hovedkategorinivå, med nedbryting på henholdsvis innkjøpsart og på kommunens ulike tjenesteområder. Av bidragene på hovedkategorinivå, fordelt på

innkjøpsart, er det kategorien bygg og infrastruktur som er størst med 8 375 tonn CO₂e. Energi står for det nest største bidraget med 7 827 tonn CO₂e, og kjøp av tjenester med det tredje største bidraget med 5 579 tonn CO₂e. Kjøp av tjenester er både private og offentlig tjenester, der private barnehager og konsulenttjenester er eksempler på det førstnevnte, og aktivitet til IKS-er er eksempel på det sistnevnte. Forbruksvarer, og reise og transport bidrar hver for seg med henholdsvis 4 355 og 2 059 tonn CO₂e.

Fordelt på tjenesteområder er det samlekategorien «Annet» som står for det høyeste bidraget med 9 817 tonn CO₂e. Annet-kategorien inneholder viktige bidrag fra underkategorier som nærmiljø, samferdsel,

Hovedgrupper	Administrasjon	Barnehage	Grunnskole	Helse & Sosial	VAR	Annet	SUM
Forbruksvarer	191	140	406	1467	225	700	3 129
Reise og transport	53	10	578	506	236	544	1 928
Energi	193	160	755	702	2107	2069	5 986
Bygg & infrastruktur	882	160	327	570	3129	5030	10099
Kjøp av tjenester	404	969	277	1267	663	715	4 295
SUM	1723	1439	2344	4513	6360	9059	25437

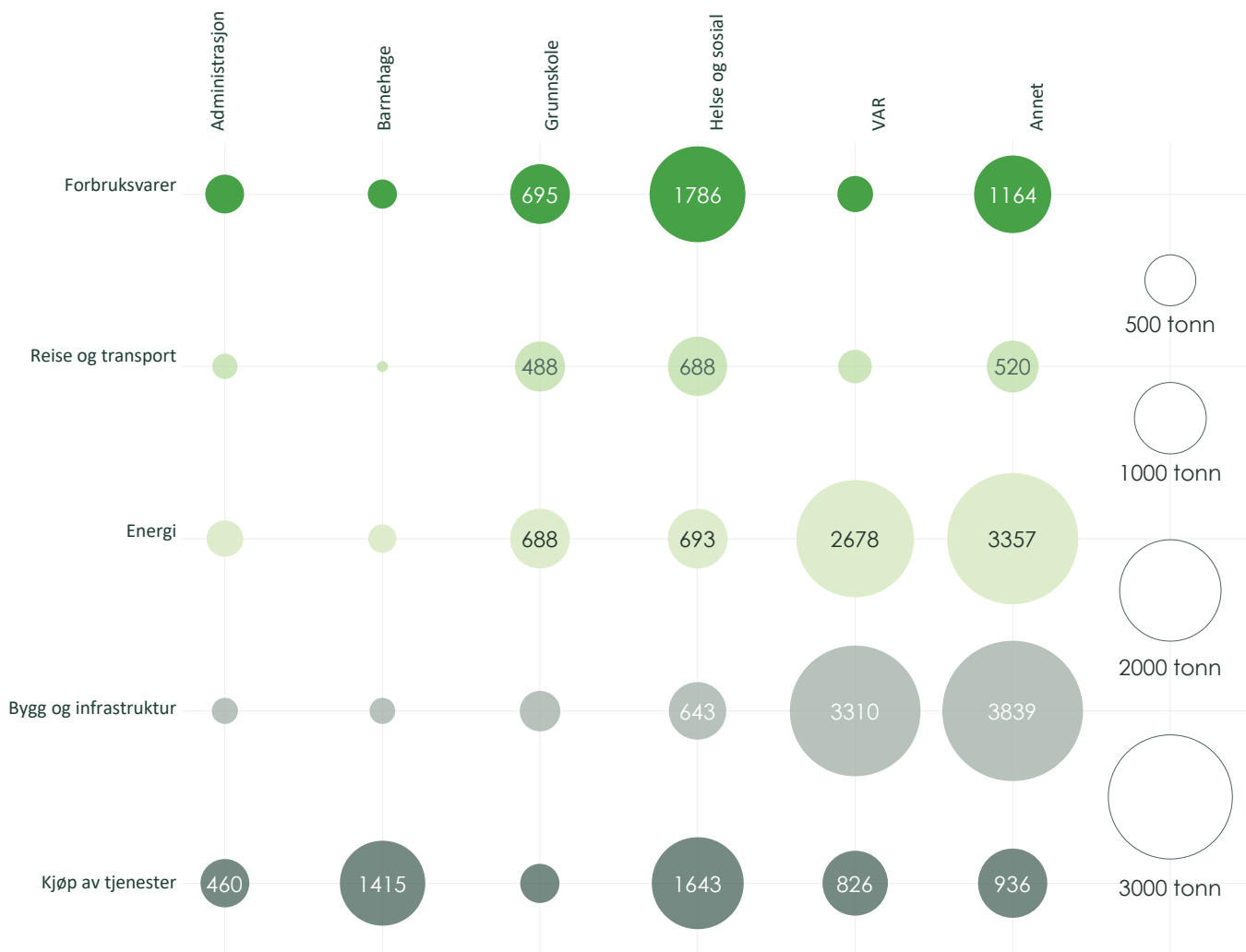

Tabell 1: Klimafotavtrykk år 2021, fordelt på hovedkategorier, tall i tonn CO₂e

Hovedgrupper	Administrasjon	Barnehage	Grunnskole	Helse & Sosial	VAR	Annet	SUM
Forbruksvarer	292	167	695	1786	251	1164	4355
Reise og transport	121	23	488	688	218	520	2059
Energi	257	155	688	693	2678	3357	7827
Bygg & infrastruktur	131	132	320	643	3310	3839	8375
Kjøp av tjenester	460	1415	299	1643	826	936	5579
SUM	1261	1892	2491	5452	7282	9817	28195

Tabell 1: Klimafotavtrykk år 2022, fordelt på hovedkategorier, tall i tonn CO₂e.

Figur 4: Klimafotavtrykk år 2022, fordelt på hovedkategorier, tall i tonn CO₂e.

2.2. Resultater, detaljert nivå:

I Tabell 2 og Figur 5 er klimafotavtrykket til Lillehammer kommune for 2022 illustrert i mer detalj. Her er for eksempel hovedkategorien forbruksvarer delt inn i materiell (1 606 tonn CO₂e), matvarer (1 395 tonn CO₂e), administrative tjenester (757 tonn CO₂e), og inventar og utstyr (1 355 tonn CO₂e). For energi dominerer ikke overraskende strøm, beregnet med nordisk el- miks på 110 g CO₂e/kWh.

Hovedkategorien bygg og infrastruktur er dessverre lite videre inndelt i KOSTRA- systemet. Her er derfor kun «annen drift av bygg» skilt ut som et eget bidrag. Dette inkluderer også bidrag fra annen infrastruktur som innen VA og vei. Selv om det er spesielt høye bidrag innen hovedkategorien bygg, er det viktig å være klar over at slike investeringer, over et livsløp, i

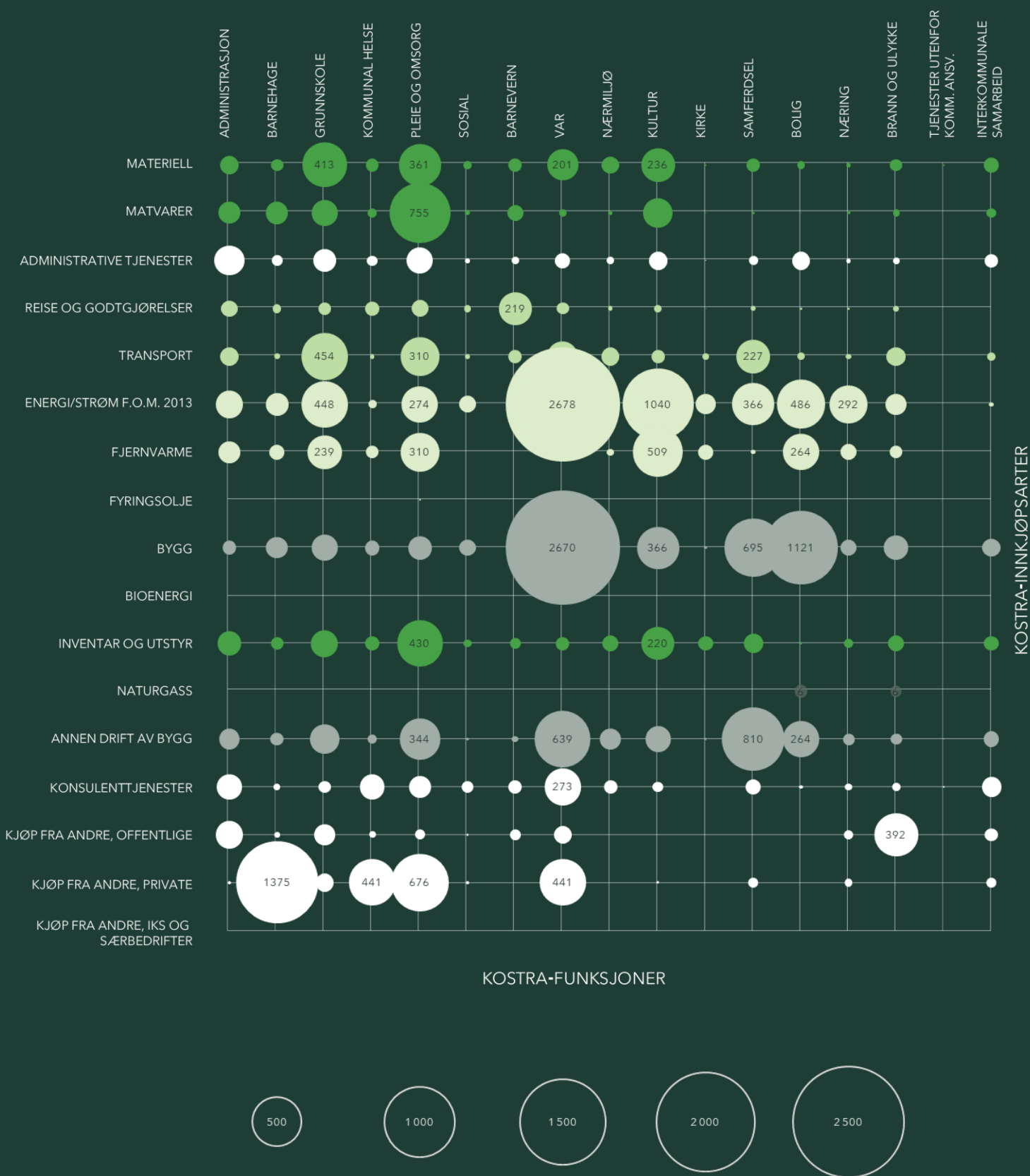
visse tilfeller kan være positivt for både klima og miljø.

Et par eksempler på dette er ved bygging av nye kommunale bygg med lav energibruk, og investeringer i VA-nett som bedrer kvaliteten på tjenesten. I klimakost legger man hele klimabidraget til det året investeringen gjøres fremfor å spre det utover levetiden. Dette gjør imidlertid at investeringer slår betydelig ut i klimaregnskapet.

Tjenestekjøp fordeler seg på konsulenttjenester (941 tonn CO₂e), andre offentlige tjenester (820 tonn CO₂e) og private tjenester (3 060 tonn CO₂e). Her inngår bl.a. bidrag fra grunnskole og brann og utrykking. Dette er for det meste kjøp av transporttjenester, disse kategoriene er i all hovedsak Scope 3-bidrag. Kommunen bør jobbe videre med gode rutiner på å stille klima og miljøkrav i sine anskaffelser for å påvirke klimabidraget til disse.

Tabell 2: Klimafotavtrykk år 2022, detaljert nivå, tall i tonn CO₂e.

Funksjon	Administrasjon	Barnehage	Grunnskole	Kommunal helse	Pleie og omsorg	Sosial	Barnevern	VAR	Nærmiljø	Kultur & idrett	Kirke	Samferdsel	Kommunale bolig	Næring	Brann og ulykke	Tjenester	Interkommunale samarbeid	SUM
Materiell	76	32	413	36	361	15	35	201	63	236	1	39	13	4	31	1	50	1606
Matvarer	99	101	134	17	755	5	52	13	3	181	0	2	0	2	10	0	20	1395
Administrative tjenester	181	24	107	24	141	7	12	47	12	69	0	18	67	4	9	0	36	757
Reise og godtgjør.	54	16	35	40	59	12	219	30	5	11	0	5	2	2	6	0	41	537
Transport	68	7	454	5	310	5	39	188	69	39	9	227	11	6	74	0	14	1522
Energi/Strøm	159	106	448	14	274	60	0	2678	10	1040	85	366	486	292	93	0	4	6117
Fjernvarme	98	49	239	34	310	0	0	0	10	509	49	4	264	51	33	0	0	1651
Fyringsolje	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Naturgass	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	34	0	25	0	0	59
Bioenergi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inventar og utstyr	117	34	149	42	430	13	24	38	50	220	44	78	2	18	51	0	46	1355
Bygg og infrastruktur	40	96	146	46	117	55	50	2670	9	366	1	695	1121	53	125	0	66	5657
Annen drift av bygg	91	36	174	20	344	1	9	639	87	134	1	810	264	29	27	0	50	2718
Konsulenttjenester	125	9	32	125	95	26	38	273	37	24	0	50	3	11	15	0	78	941
Kjøp fra andre, offentlig	152	7	92	9	21	1	25	64	0	0	0	0	0	19	392	0	36	820
Kjøp fra andre, private	2	1375	67	441	676	2	0	441	0	1	0	19	0	13	0	0	22	3060
Kjøp fra andre, IKS, KF	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM	1261	1892	2491	853	3893	201	505	7282	355	2831	191	2312	2267	504	891	2	463	28195

Figur 5: Klimafotavtrykk, Lillehammer kommune år 2022, detaljert nivå, tall i tonn CO₂e.

2.3. Utvikling over tid

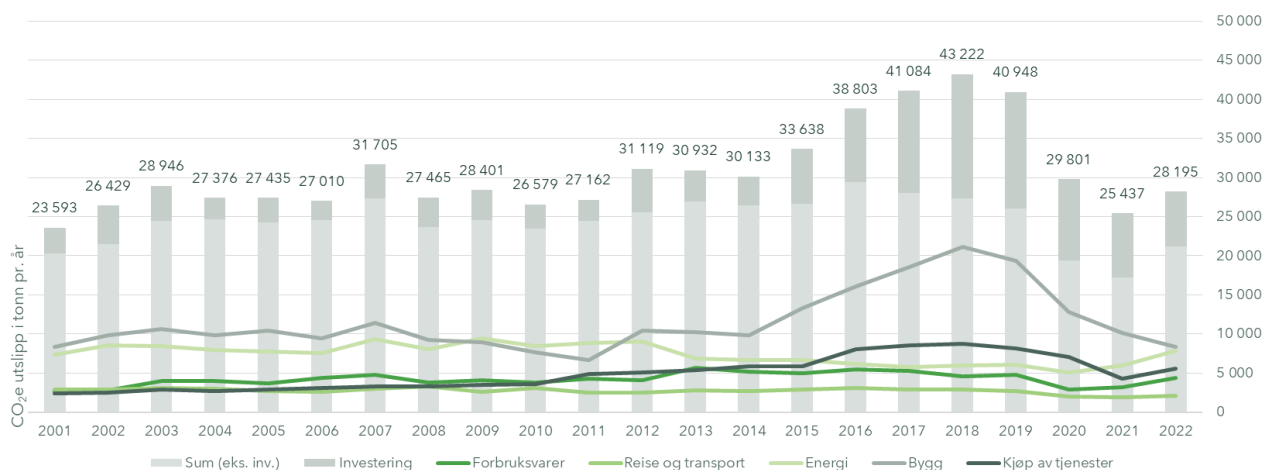
Klimafotavtrykket til Lillehammer kommune utviklet seg relativt jevnt fra 2001 til 2011, med en liten topp i 2007. Denne økningen kom hovedsakelig fra bygg- og energikategoriene. Fra 2011 til 2012 steg klimagassutslippene som følge av bidrag fra byggkategorien, og sank deretter litt frem mot 2014. Fra 2014 til 2018 steg klimagassutslippene betraktelig, noe som antageligvis skyldes investeringer i nye bygg og infrastruktur.

Klimagassutslippene sank litt fra 2018 til 2019, før de sank kraftig i 2020 og enda litt mer i 2021. Den voldsomme nedgangen skyldes nok i hovedsak Covid-19-pandemien, som satte investeringer på vent og stengte ned offentlige bygg. I tillegg ble det foretatt en endring i utregningsgrunnlaget for flere av faktorene i Klimakost-verktøyet, noe som ga utslag for flere av kategoriene. Fra 2021 til 2022 har utslippene økt, noe som kan forklares av økt driftsaktivitet og flere investeringer i kommunens virksomhet etter pandemien. I tillegg er Klimakost oppdatert med en ny database, FIGARO, som tar inn økonomiske data for hele verden¹². Det kan bemerkes at utslippene i 2022 likevel er lavere enn 2019, som kan betraktes som siste referanseår fra før pandemien.

Utviklingen fra 2001 til 2022 er vist i Tabell 3 og Figur 6. Nesten alle kategorier hadde en økning i 2022 sammenlignet med 2021, med unntak av byggkategorien hvor utslippene sank med 1 724 i tonn CO₂e. Den største økningen skyldes økte utslipp for energi og kjøp av private tjenester.

Byggkategorien viser mest variasjon, sannsynligvis som et resultat av byggeprosjekter og investeringer. Investeringer sto for 36 % av utslippene i 2019, 33 % i 2020, 32 % i 2021 og 25 % i 2022. For de fire årene stammer klimafotavtrykket fra investeringer hovedsakelig fra investeringer i bygg og infrastruktur. Av de totale klimagassutslippene fra investeringene, kom 84 % fra investeringer i bygg og infrastruktur i 2019, 90 % i 2020, 87 % i 2021, og 72 % i 2022.

Ser man bort fra investeringer har utslippene hatt en stigende trend fra 2001-nivået på 20 235 tonn CO₂e frem mot 2016 hvor klimafotavtrykket nådde et toppunkt på 29 372 tonn CO₂e. Etter 2016 sank utslippene, med en spesielt kraftig nedgang i 2020, og nådde sitt foreløpig laveste nivå i 2021, med et klimagassutslipp på 17 237 tonn CO₂e. Etter 2021 har utslippene igjen sett en økning, hvor de endte på 21 155 tonn CO₂e i 2022.

Figur 6: Utvikling i klimafotavtrykk, år 2001 til 2022, tall i tonn CO₂e.

¹² Dette gir noe høyere utslipp for kategorier som har handel fra regioner som ikke var inkludert den gamle klimakostmodellen med to regioner (EU og Norge).

Tabell 3: Utvikling i klimafotavtrykk, år 2001 til 2022, tall i tonn CO₂e.

År	Forbruksvarer	Reise & transport	Energi	Bygg	Kjøp av tjenester	Sum
2001	2 642	2 881	7 329	8 333	2 408	23 593
2002	2 790	2 850	8 553	9 797	2 440	26 429
2003	3 957	3 042	8 474	10 640	2 833	28 946
2004	3 935	2 960	7 982	9 845	2 654	27 376
2005	3 700	2 687	7 723	10 440	2 886	27 435
2006	4 344	2 571	7 580	9 414	3 102	27 010
2007	4 745	2 981	9 346	11 362	3 271	31 705
2008	3 746	3 226	8 009	9 190	3 294	27 465
2009	4 047	2 591	9 389	8 939	3 436	28 401
2010	3 785	3 084	8 447	7 686	3 577	26 579
2011	4 300	2 522	8 877	6 644	4 819	27 162
2012	4 082	2 510	9 064	10 381	5 081	31 119
2013	5 658	2 806	6 854	10 214	5 399	30 932
2014	5 129	2 675	6 646	9 808	5 874	30 133
2015	4 965	2 851	6 668	13 300	5 853	33 638
2016	5 497	3 035	6 194	16 047	8 031	38 803
2017	5 229	2 900	5 796	18 597	8 562	41 084
2018	4 604	2 841	5 919	21 153	8 706	43 222
2019	4 779	2 693	6 063	19 325	8 088	40 948
2020	2 878	1 996	5 088	12 836	7 003	29 801
2021	3 129	1 928	5 986	10 099	4 295	25 437
2022	4 355	2 059	7 827	8 375	5 579	28 195

3 Oppsummering

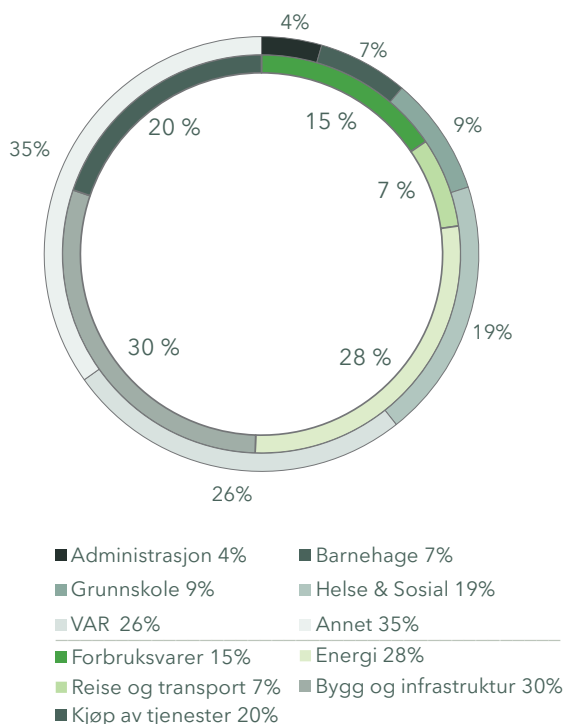
Lillehammer kommune hadde i 2022 et totalt klimafotavtrykk fra egen virksomhet på 28 195 tonn CO₂e. Dette er en økning fra 25 437 tonn CO₂e i 2021, som var det laveste klimagassutslippet til kommunen etter 2001. Oppgangen skyldes nok i stor grad økt aktivitet og flere investeringer i kommunens virksomhet etter pandemien. Det kan bemerkes at utslippet likevel er lavere enn 2019, som kan betraktes som et referanseår fra før pandemien.

Den største posten i 2022 kan i stor grad tilskrives byggkategorien og klimafotavtrykket som investeringer i bygg og infrastruktur genererer. Det er viktig å være klar over at slike investeringer over et livsløp i noen tilfeller kan være positivt både klima- og

miljømessig, f.eks. bygging av nye kommunale bygg med lavt energibruk, og investeringer i VA-nett som bedrer kvaliteten på tjenesten. I Klimakost legger man hele klimabidraget til det året investeringen gjøres siden det er da man bestemmer teknologi og materialvalg. Dette gjør imidlertid at investeringer slår betydelig ut i klimaregnskapet for noen år.

Den nye Klimakostmodellen beregner importerte utslipp mer nøyaktig enn før ved å ta inn økonomiske data for hele verden. Dette gir noe høyere utslipp for kategorier som har handel fra regioner som ikke var inkludert den gamle klimakostmodellen med to regioner (EU og Norge).

Klimafotavtrykket til Lillehammer kommune, sett bort fra investeringer, hadde en stigende trend fra 2001 til 2016. Siden har de sunket fram til sitt foreløpig laveste nivå i 2021. Fra 2021 til 2022 har klimafotavtrykket igjen steget.

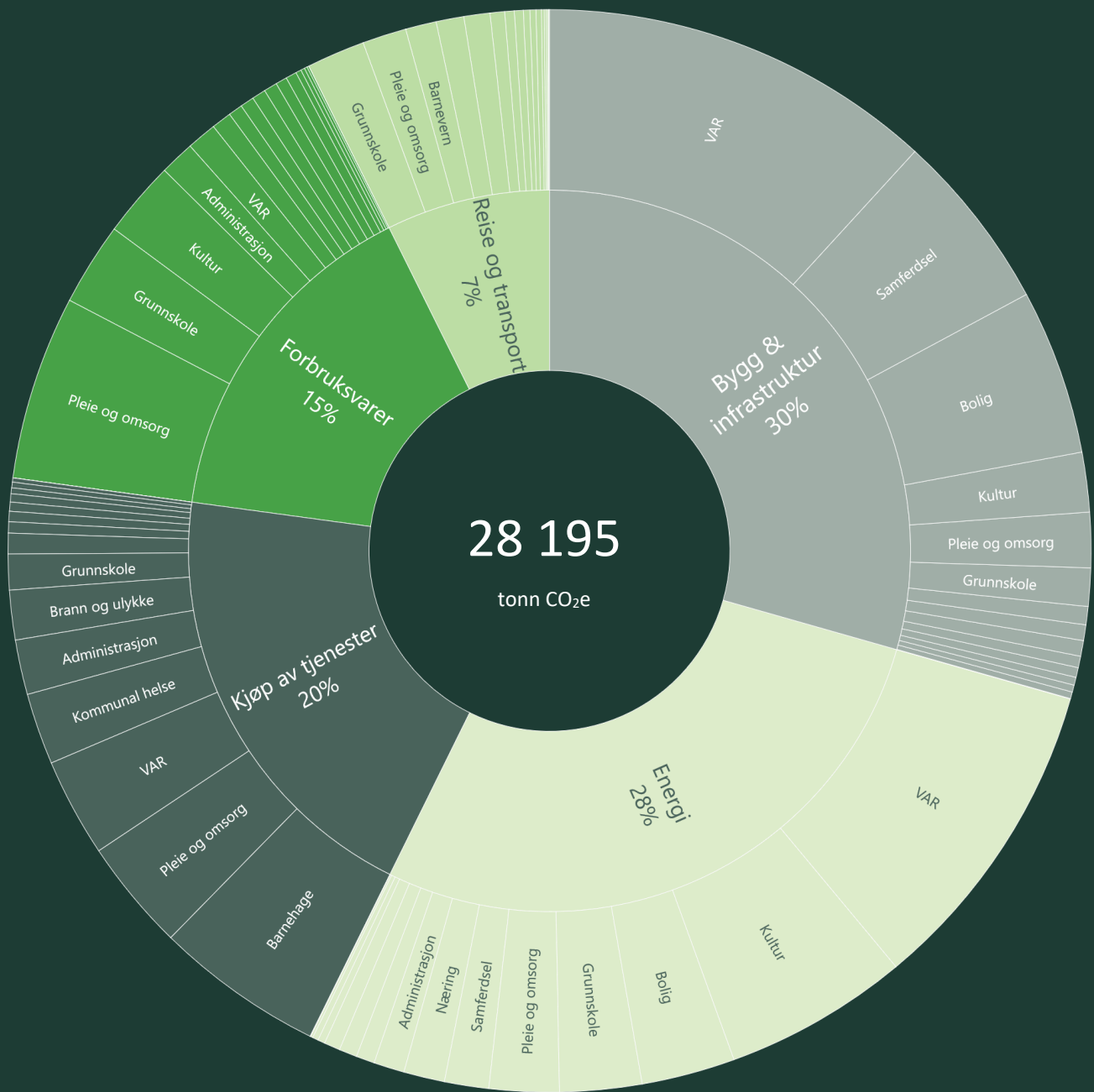
Figur 7: Klimafotavtrykk 2022 fordelt på tjenesteområder i den ytterste nedbrytingen, og fordelt på innkjøpskategorier i den innerste nedbrytingen.

Går vi tilbake til hovedkategoriene og fordeler på tjenesteområde ser vi at samlekategorien «Annet» utgjør 35 % av klimaforavtrykket til Lillehammer kommune i 2022. Dette er illustrert i den ytterste nedbrytingen i Figur 7. Fordelt per innkjøpsart er det bygg og infrastruktur som har det største fotavtrykket med 30 %, som vist i den innerste nedbrytingen i Figur 7. De resterende hovedkategoriene fordeler seg mellom energi (28 %), tjenestekjøp (20 %), forbruksvarer (15 %), og reise og transport (7 %).

Tjenestekjøp og reise og transport er i all hovedsak scope 3-bidrag gjennom innkjøp av varer og tjenester. Dette er et bredt spekter av ulike varer og tjenester, og kommunen må innarbeide gode rutiner på å stille klima og miljøkrav i sine anskaffelser for å påvirke klimabidraget til disse.

De TRE TJENESTEOMRÅDENE med størst bidrag til klimafotavtrykk:

1. Annet (nærmiljø, samferdsel, kommunale boliger, brann og ulykke m.fl.)
2. VAR (Vann, avløp og renovasjon)
3. Helse & Sosial

Vedlegg 1: Kategoriseringer innkjøp

HOVEDKATEGORI	UNDERKATEGORI	DETALJERT KATEGORI
FORBRUKSVARER	Materiell	Kontormateriell
		Undervisningsmaterieill
		Medisinsk forbruksmaterieill
Medikamenter		
	Annet forbruksmaterieill/råvarer og tjenester	
	Matvarer	Matvarer
	Inventar og utstyr	Inventar og utstyr
REISE OG TRANSPORT	Reiser og godtgjørelser	Opplæring og kurs
		Utgifter og godtgjørelser for reiser, diett, bil o.l. som er oppgavepliktige
	Andre oppgavepliktige godtgjørelser	
	Transport	Transportutgifter og drift av egne transport- midler
		Kjøp, leie og leasing av transportmidler
ENERGI	Energi/Strøm f.o.m. 2013	Energi/Strøm f.o.m. 2013
	Fjernvarme	Fjernvarme
	Fyringsolje	Fyringsolje
	Naturgass	Naturgass
	Bioenergi	Bioenergi
BYGG OG INFRASTRUKTUR	Bygg og infrastruktur	Leie av lokaler og grunn
		Vedlikehold og byggetjenester
	Grunnerverv	
	Annen drift av bygg	Kjøp av eksisterende
Serviceavtaler og reparasjoner		
Materialer til vedlikehold		
		Renhold, vaskeri- og vaktmestertjenester
KJØP AV TJENESTER	Konsulentjenester	Konsulentjenester
	Kjøp fra andre, offentlige	Fra staten
		Fra fylkeskommuner
		Fra kommuner
	Kjøp fra andre, private	Kjøp fra andre, private
	Kjøp fra andre, IKS og særbedrifter	Kjøp fra IKS der kommunen/fylkeskommunen selv er deltager
Fra egne særbedrifter		

Vedlegg 2: Kategoriseringer tjenesteområder

HOVEDKATEGORI	UNDERKATEGORI	DETALJERT KATEGORI
ADMINISTRASJON		100 Politisk styring
		110 Kontroll og revisjon
		120 Administrasjon
		121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvalt.
		130 Administrasjonslokaler
		170 Årets premieavvik
		171 Amortisering av tidligere års premieavvik
		172 Pensjon
		173 Premiefond
		180 Diverse fellesutgifter
	190 Interne serviceenheter	
BARNEHAGE		201 Førskole
		211 Styrket tilbud til førskolebarn
		221 Førskolelokaler og skyss
GRUNNSKOLE		202 Grunnskole
		213 Voksenopplæring
		214 Spesialskoler
		215 Skolefritidstilbud
		222 Skolelokaler
		223 Skoleskyss
HELSE & SOSIAL	Kommunal helse	232 Forebygging, helsestasjons og skolehelsetjenester
		233 Annet forebyggende helsearbeid
		241 Diagnose, behandling, rehabilitering
	Pleie og omsorg	234 Aktivisering og servicetj., eldre, funksjonsh.
		253 Pleie, omsorg, hjelp, rehabilitering i institusjon
		254 Kjernetjenester, pleie, omsorg, hjemmeh.
		255 Medfinansiering somatiske tjenester
		256 Akutthjelp helse- og omsorgstjenesten
		261 Institusjonslokaler
	Sosial	242 Råd, veiledning og sosial forebyggende arbeid
		243 Tilbud til personer med rusproblemer
		265 Kommunalt disponerte boliger
		273 Kommunale sysselsettingstiltak

		275 Introduksjonsordningen	
		276 Kvalifiseringsordningen	
		281 Økonomisk sosialhjelp	
	Barnevern	244 Barneverntjeneste	
		251 Barneverntiltak i familien	
		252 Barneverntiltak utenfor familien	
VAR		340 Produksjon av vann	
		345 Distribusjon av vann	
		350 Avløpsrensing	
		353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	
		354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l.	
		355 Innsamling av husholdningsavfall	
		357 Gjenvinning og sluttbeh. av husholdningsavfall	
ANNET	Nærmiljø	300 Fysisk tilrettelegging og planlegging	
		301 Plansaksbehandling	
		302 Bygge- og delesaksbehandling og seksjonering	
		303 Kart og oppmåling	
		304 Bygge og delesaksbeh., ansvarsrett, utslippstil.	
		305 Eierseksjonering	
		335 Rekreasjon i tettsted	
		360 Naturforvaltning og friluftsliv	
		365 Kulturminnevern	
	Kultur	370 Bibliotek	
		373 Kino	
		375 Muséer	
		377 Kunstformidling	
		380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	
		381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	
		383 Musikk- og kulturskoler	
		385 Andre kulturaktiv., tilskudd kultur/idrettsbygg	
		386 Kommunale kulturbygg	
	Kirke	390 Den norske kirke	
		392 Andre religiøse formål	
		393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier	
	Samferdsel		330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak

	332 Kommunale veier, miljø/trafiksikkerhet, parkering
	333 Kommunale veier, nyanlegg, drift og vedlikehold'
	334 Kommunale veier, miljø og trafiksikkerhetstiltak'
Bolig	265 Kommunalt disponerte boliger
	283 Bistand etablering og opprettholdelse egen bolig
	315 Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak
Næring	320 Kommunal næringsvirksomhet
	321 Konesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg
	325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet
	329 Landbruksforvaltning og landbasert næringsutvikling
Brann og ulykke	338 Forebygging av branner og andre ulykker
	339 Beredskap mot branner og andre ulykker
Tjenester utenfor komm. ansv.	285 Tjenester utenfor ord. kom. ansvarsområde
Interkommunale samarbeid	290 Interkommunale samarbeid (§27-samarbeid)